

M. 6063: 1-3.

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland Upptecknat av: Skänd

Härad: Kimmeråd Adress: _____

Socken: Vederslöv Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

Borstberedning

sid.
1-3

(uppteckningarna intämnade till L. U. F.
från Landmålsarkivet.)
Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

3 sid.

Anal. 1939.

6063

Om Borstberedning.

Inlämnad.
Linnéus 14
Linnéus.

I Sverige finnes en del näringsgrenar som äro lita kända för den stora allmänheten, ock som äro lokaliserade till enstaka plats, en plan dessa näringar är tillvaratagande av svinhår för kamning till beredning av borst, denna näringsgren är nästan helt lokaliserad till VEDERSLÖV i Kronobergs län. Den började för omkring en 100 år sedan då några personer tog säcken på ryggen ock gick omkring på landsbygden ock uppköpte svinhår av bönderna ock när dem uppköpt efter var ock ens förhållande tillräkligt parti vändes kosan mot nemmet där den bästa ryggborsten tillvaratogs ock gjordes en sorts borstar som då kallades lusaborstar, den var i hela borstens längd som då kunde vara en 6 ock 7 tum lång samt styv, av den simplare borsten krullades densamma till stoppning s.k. krullhår ock en del blev spunnet till tjuđer ock rep.

Ett mytt skede började för en 70/75 år sedan, i ock med industri en ock andra näringar hade utvecklats blev det större behov av borst till borstar ock penslar, spinningen till krullhår tillbakaträngdes ock svinhår bereddes huvudsakligen till borst, runt om i stugorna bland den lcke jordbrukande befolkningen var man sysselsatt med kamning av svinhår, i början plockades endast den svinhår som var bäst tillrättad ock kammades med nässlingkam, det var några som uppköpte råvaran av lumpamlare ock skrotaffärer ock som sedan utlämnade råvaran till kamning ock fick den kammad tillbaka mot viss arbetslön pr. kilo, ock var då endast 1 2 längder s.k. kortpensel ock långpensel, samt bands i bunåter på ca $\frac{1}{2}$ kilo styck, samt var samma s.k. orättvändt, eller rotändar ock toppändar voro blandade om vart annat samt såldes sedan till borstfabriker för vidare beredning. För en 60/65 år sedan blev ytterligare ett steg i utvecklingen

för beredningen, en fabrikant från Stockholm, Tysk till börden, kom till Vederslöv för att köpa borst, ock under tiden undervisade han några personer i bättre ock modernare metoder enl. dåvarande Tysk metod som bestod

21

uti raklinning, kokning, ock rättvändning, alltså att alla rötter blev på ett håll ock topparna på andra, samt sorterades borsten bättre i färger såsom grå, ljus samt vitt, ock av den vita borst framställdes genom tvättning ock blekning en vitare färg, ock soppades eller sorterades all borst till 3 - 3½ - 4 - 4½ - 5 tum ock event. längre, förarbetena med kamning verkställdes överallt i stugorna som förut nämnts men själva den sista beredningen raklinning kokning m. m. verkställdes av uppköparna i egna verkstäder, borsten under dessa båda tidskedan såldes på sigfridsmässan i Växjö ock som exp. kan nämnas att en sådan appköpare ock beredare kunde vid nämnda marknad sälja 2 ock 3 nästlars borst, ock där var uppköpare från hela Snandnavien så det var en ganska stor artikel som marknadsvara på den tiden, när detta försäljningssystem fortsatt en 15-20 tal år började mer ock mer upphöra med försäljning på sigfridsmässan ock istället började under hand försäljning direkt till fabrikanter ock grossister, för att helt upphöra vid början av 1890 talet.

Under hela tiden hade kvaliteten på svinhåret *den svinhåret* beröende på mera förädlade svinraser ock bättre skötsel ock vid 1890 talet var kvalitetsförsmringen ganska känbar för denna näringsgren, men trots detta fortsattes tillverkningen som förut fast kval. fortsatte att försämras men tillverkningsmetoderna förbättrades enligt senare tids utveckling på området, men för ett 20 tal år sedan var kvalitetsförsmringen blivit sådär att större delen av folket som sysselsatte sig med detta arbete upphört med samma, men det fanns några som trots detta fortsatte några år men kval. blev sämre ock tillgången ringa så det övergavs mer ock mer.

Nu i senare år är det icke så många som ägnar sig åt denna

näringsgren och f.n.v. äro endast ett 10 tal personer sysselsatta och nu får huvudsakligen råvaran inköpas från utlandet, Finland, Ryssland och Baltiska staterna där svinskötseln har en lågare ståndpunkt och kval. ännu är tämligen god, samt rörelsen bedrivs i samband med beordning av tagel till borstar.

Otvivelaktigt har denna lilla näringsgren haft stor betydelse för sin ort, den har skaffat arbetstillfelle och utkomst åt många under dessa tider, och borst är som många andra varor en nödvändighetsvara och är en varor ganska stor betydelse inom världsproduktionen och som ex. kan nämnas att Ryssland som har varit varit världens mest borstpröducerande land för en 15-20 tal år sedan exporterade borst i värde liksom Sverige vi samma tid exporterade trävaror, trämassa och andra trävaror, men även årstädades liksom i övriga borstproducerande länder försämrats kval. liksom här i Sverige har gjort och skall det fortsätta liksom här vilket är mycket tröligt kommer icke borst att finnas i marknaden utan bliver endast ett minne.